

**Lietuvos Respublikos Seimo
Energetikos ir darnios plėtros komitetui**
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius, Lietuva
priim@lrs.lt; ruta.beciute@lrs.lt

**PALAIKOME SIŪLYMĄ LEIDIMĄ PLĖTOTI GAMYBOS PAJĖGUMUS PRATĖSTI 48 MĖN IR
SIŪLOME NEDIDINTI GARANTIJOS SUMOS KAI JAU YRA GAUTAS STATYBOS LEIDIMAS IR
ATLIKTA 5 MLN. INVESTICIJŲ
2026-08-21**

Gerbiamieji,

Asociacija „Investors’ Forum“, vienijanti didžiausius ir aktyviausius Lietuvos ir tarptautinius investuotojus, veikiančius Lietuvoje, teikia savo poziciją dėl pristatyto **Elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 9, 16, 17, 21-1, 31, 39, 48-2, 48-6, 70, 73-3 straipsnių, priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 73-4 straipsniu įstatymo projekto (XVP-1631)**. Atstovaudami plačiai investuotojų bendruomenei, siekiančiai stabilios, prognozuojamos ir konkurencingos verslo aplinkos, jaučiame svarbą konstruktyviai prisidėti prie energetikos sektoriaus reguliavimo tobulinimo.

1. Palaikome siūlymą sudaryti galimybę pratęsti leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus galiojimo terminą papildomiems 48 mėnesiams.

Vertiname šį pakeitimą kaip būtiną ir objektyviomis aplinkybėmis pagrįstą priemonę, atliepiančią pasikeitusias ekonomines, finansines ir geopolitines sąlygas, turinčias tiesioginę įtaką energetikos projektų įgyvendinimui.

Pastaraisiais metais energetikos projektų vystymo aplinka reikšmingai pasikeitė: 2022-2023 m. išaugusios palūkanų normos padidino kapitalo kainą, o finansavimo sąlygos išlieka griežtesnės nei iki šio laikotarpio. Pandemijos ir geopolitinių įvykių nulemti tiekimo grandinių sutrikimai turėjo ilgalaikį poveikį įrangos tiekimo terminams ir projektų sąnaudų lygiui. Tuo pačiu išlieka sudėtingos ir laiko reikalaujančios teritorijų planavimo, poveikio aplinkai vertinimo, statybą leidžiančių dokumentų išdavimo bei tinklų prijungimo procedūros.

Šiame kontekste galimybė pratęsti leidimo galiojimo terminą yra esminė sąlyga siekiant užtikrinti jau pradėtų ir ekonomiškai pagrįstų projektų įgyvendinimą bei išvengti situacijų, kai dėl objektyvių, nuo vystytojų nepriklausančių priežasčių projektai būtų nutraukiami ar prarastų rezervuotas galias.

Pažymėtina, kad siūlomas termino pratęsimas ne tik stiprina investicinės aplinkos prognozuojamumą ir teisinį tikrumą, bet ir turi platesnę sisteminę reikšmę valstybės energetikos politikos kontekste. Stabilus ir realistiškas projektų įgyvendinimo laikotarpis yra esminė prielaida užtikrinti nuoseklų atsinaujinančios energetikos plėtros tempą, didinti vietinės elektros energijos gamybos pajėgumus ir mažinti priklausomybę nuo importuojamos energijos.

Pastarųjų metų geopolitinė situacija aiškiai parodė, kad energetinis saugumas yra ne tik ekonominės, bet ir nacionalinio saugumo politikos dalis. Vietinės elektros energijos gamybos didinimas mažina priklausomybę nuo importuojamos elektros energijos bei išorinių energijos išteklių, stiprina sistemos atsparumą ir užtikrina didesnę kainų stabilumą vartotojams. Todėl termino pratęsimo mechanizmas vertintinas kaip strategiškai svarbus sprendimas, stiprinantis valstybės energetinį atsparumą, nepriklausomybę ir ilgalaikį konkurencingumą.

Tačiau įstatymo projektas užsitęsė pakankamai ilgai, todėl įstatymo projekte numatytas laikas apsispręsti dėl pratęsimo sutrumpėjo. Įstatymo projekte toks terminas nustatytas iki 2027-05-31. Siūlome nurodytą terminą pratęsti bent 12 mėn, tai yra iki 2028-05-31.

Siūlome įstatymo projekto 17 straipsnio 5 dalį išdėstyti sekančiai:

5. Šio įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalys, 6 straipsnio 6–10 dalys taikomos tinklų naudotojams, kuriems leidimai plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimai plėtoti energijos kaupimo pajėgumus išduoti iki 2026 m. birželio 30 d. Prašymai pratęsti leidimą plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ar leidimą plėtoti energijos kaupimo pajėgumus turi būti pateikti ne vėliau kaip iki 2027 m. gegužės 31 d

2. Siūlome nedidinti garantijos sumos kai jau yra gautas statybos leidimas atlikta 5 mln. investicijų

Kita vertus, vertindami projekto nuostatą, pagal kurią termino pratęsimo atveju būtų didinamas prievolių įvykdymo užtikrinimo (garantijos) dydis, manome, kad ši nuostata turėtų būti peržiūrima siekiant užtikrinti jos proporcingą ir diferencijuotą taikymą.

Prievolių įvykdymo užtikrinimo tikslas yra užtikrinti, kad leidimai būtų naudojami realiai įgyvendinamiems projektams, o ne vien formaliam galios rezervavimui be ketinimo projektą įgyvendinti. Tačiau reikšminga dalis šiuo metu vystomų projektų jau yra pažengę įgyvendinimo stadijoje, o investuotojai yra prisiėmę reikšmingus finansinius bei sutartinius įsipareigojimus.

Daugeliu atvejų iki prašymo dėl termino pratęsimo pateikimo dienos yra gautas statybą leidžiantis dokumentas, sudarytos finansavimo, rangos ar įrangos tiekimo sutartys, patirtos reikšmingos projektavimo, teritorijų planavimo, poveikio aplinkai vertinimo bei prijungimo sąlygų užtikrinimo išlaidos. Šios investicijos savo apimtimi dažnai viršija prievolių įvykdymo užtikrinimo dydį, todėl investuotojas jau yra prisiėmęs realią finansinę riziką ir turi aiškią ekonominę motyvą projektą įgyvendinti.

Papildomai pažymėtina, kad dalis projektų vystymo eigoje buvo pakeisti į hibridinius projektus, t. y. tokius, kuriuose derinamos skirtingos elektros gamybos technologijos ar įrengiami energijos kaupimo įrenginiai. Tokie sprendimai buvo nulemti tiek sistemos poreikių, tiek valstybės politikos krypties skatinti lankstesnius ir efektyvesnius projektus. Tačiau hibridinių projektų rengimas pareikalavo papildomų techninių sprendinių, projektavimo darbų, derinimų su tinklų operatoriumi bei papildomų dokumentų rengimo procedūrų, dėl ko objektyviai pailgėjo projektų įgyvendinimo grafikai ir padidėjo jų sąnaudos.

Šiame kontekste papildomas garantijos dydžio didinimas reikštų papildomą kapitalo poreikį tuo metu, kai investuotojai jau yra prisiėmę reikšmingą finansinę riziką ir patyrę dideles pradines investicijas. Toks reguliavimas nepadidina projekto įgyvendinimo tikimybės, tačiau gali apsunkinti finansavimo struktūrų formavimą ir lėtinti realiai vykdomų projektų įgyvendinimą.

Proporcingumo principas reiškia, kad taikomos priemonės turi būti būtinos ir tinkamos siekiamam tikslui pasiekti. Tais atvejais, kai projektai yra realiai įgyvendinami ir investuotojai jau yra prisiėmę reikšmingus finansinius įsipareigojimus, papildomas garantijos didinimas tampa pertekliniu finansiniu suvaržymu, kuris nekuria papildomos apsaugos sistemos interesams, tačiau didina finansinę naštą ir reguliacinę riziką.

Tuo pačiu pažymime, kad toks taikymas turėtų būti taikomas gyvybingiems projektams, į kuriuos patys investuotojai jau atliko ženklias investicijas. Mūsų vertinimu galėtų būti nustatyta pvz. 5 milijonų eurų investicijų suma. Tokiems projektams siūlome garantijos dydžio už termino pratęsimą netaikyti.

Atsižvelgiant į tai, siūlytume projekte aiškiai numatyti išimtį, pagal kurią tais atvejais, kai iki prašymo dėl termino pratęsimo pateikimo dienos yra gautas statybą leidžiantis dokumentas, papildomas prievolių įvykdymo užtikrinimo dydžio didinimas nebūtų taikomas. Tokiais atvejais investuotojas turėtų būti įpareigojamas tik pratęsti jau pateikto prievolių įvykdymo užtikrinimo galiojimą visam pratęsto leidimo laikotarpiui, išlaikant esamą garantijos dydį.

Siūlome įstatymo projekto 6 straipsnį papildyti ir išdėstyti sekančiai:

6 straipsnis. 21¹ straipsnio pakeitimas

Pakeisti 21¹ straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„21¹ straipsnis. Gamintojų įsipareigojimai

1. Norint pratęsti leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus galiojimo terminą, kaip tai nustatyta šio įstatymo 16 straipsnio 6¹ dalyje, prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis padidinamas dydžiu, kuris apskaičiuojamas dauginant numatomą elektrinės, įskaitant hibridinę elektrinę, leistos generuoti galios dydį (kW) arba įrengtosios galios dydį (kW), kai prie veikiančios atsinaujinančius išteklius naudojančios elektrinės papildomai numatoma įrengti kitą atsinaujinančius išteklius naudojančią elektrinę ir (ar) kaupimo įrenginį ar įrenginius, suformuojant hibridinę elektrinę, iš 6,25 euro už 1 kW ir laikotarpio, kuriam norima pratęsti šio leidimo galiojimo terminą, trukmės, išreikštos metais. Tinklų operatorius apskaičiuoja prievolių įvykdymo užtikrinimo dydį, išreikšdamas metus mėnesiais. Šios dalies nuostatos dėl papildomo prievolių įvykdymo pateikimo pagal įrengtąją galią netaikomos, kai ši galia didinama taip, kaip nurodyta šio įstatymo 17 straipsnio 5³ dalyje. **Jei atlikta ne mažiau kaip 5 milijonai Eur investicijų, tokiu atveju prievolių užtikrinimo padidinimas netaikomas.**

Apibendrinami pažymime, kad aiškus, proporcingas ir ekonomiškai pagrįstas teisinis reguliavimas yra esminė sąlyga užtikrinant investuotojų pasitikėjimą Lietuvos energetikos sektoriumi ir platesne investicine aplinka. Sprendimai, kurie sudaro realias sąlygas įgyvendinti jau pradėtas investicijas ir kartu išlaiko sistemos drausmę, tiesiogiai prisideda prie valstybės energetinio saugumo, ekonominio konkurencingumo ir ilgalaikio augimo.

Esame įsitikinę, kad subalansuotas sprendimas, leidžiantis pratęsti leidimo galiojimo terminą bei diferencijuotai taikyti garantijos reikalavimus, užtikrintų tiek reguliavimo tikslų pasiekimą, tiek realiai vykdomų investicijų apsaugą.

Investors' Forum, atstovaudama didžiausiems ir aktyviausiems investuotojams Lietuvoje, yra pasirengusi konstruktyviam dialogui ir bendradarbiavimui siekiant rasti sprendimus, kurie stiprintų Lietuvos, kaip patikimos ir konkurencingos investicinės jurisdikcijos, poziciją.

Pagarbiai,

Vytautas Šilinskas

Vykduojantis direktorius

Asociacija „Investors' Forum“

